

INSTRUMENTI PLATNOG PROMETA S INOZEMSTVOM

Novoselac, Agneza

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Economics in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Ekonomski fakultet u Osijeku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:145:491512>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-29**

Repository / Repozitorij:

[EFOS REPOSITORY - Repository of the Faculty of Economics in Osijek](#)

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Ekonomski fakultet u Osijeku

Preddiplomski stručni studij Trgovina

Agneza Novoselac

INSTRUMENTI PLATNOG PROMETA S INOZEMSTVOM

Završni rad

Osijek, 2022.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ekonomski fakultet u Osijeku
Preddiplomski stručni studij *Trgovina*

Agneza Novoselac

INSTRUMENTI PLATNOG PROMETA S INOZEMSTVOM

Završni rad

Kolegij: Međunarodno trgovinsko poslovanje

JMBAG: 0010099529

e-mail: agneza.novos@gmail.com

Mentor: Izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

Osijek, 2022.

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Economics in Osijek
Undergraduate study *Trade*

Agneza Novoselac

FOREIGN PAYMENT INSTRUMENTS

Final paper

Osijek, 2022.

IZJAVA
O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI,
PRAVU PRIJENOSA INTELEKTUALNOG VLASNIŠTVA,
SUGLASNOSTI ZA OBJAVU U INSTITUCIJSKIM REPOZITORIJIMA
I ISTOVJETNOSTI DIGITALNE I TISKANE VERZIJE RADA

1. Kojom izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je _____ završni _____ (navesti vrstu rada: završni / diplomski / specijalistički / doktorski) rad isključivo rezultat osobnoga rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu. Potvrđujem poštivanje nepovredivosti autorstva te točno citiranje radova drugih autora i referiranje na njih.
2. Kojom izjavljujem da je Ekonomski fakultet u Osijeku, bez naknade u vremenski i teritorijalno neograničenom opsegu, nositelj svih prava intelektualnoga vlasništva u odnosu na navedeni rad pod licencom *Creative Commons Imenovanje – Nekomercijalno – Dijeli pod istim uvjetima 3.0 Hrvatska*.
3. Kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i objavi moj rad u institucijskom digitalnom repozitoriju Ekonomskoga fakulteta u Osijeku, repozitoriju Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku te javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).
4. izjavljujem da sam autor/autorica predanog rada i da je sadržaj predane elektroničke datoteke u potpunosti istovjetan sa dovršenom tiskanom verzijom rada predanom u svrhu obrane istog.

Ime i prezime studenta/studentice: Agneza Novoselac

JMBAG: 0010099529

OIB: 13111179089

e-mail za kontakt: agneza.novos@gmail.com

Naziv studija: Ekonomski fakultet u Osijeku, Preddiplomski stručni studij Trgovina

Naslov rada: Instrumenti platnog prometa s inozemstvom

Mentor/mentorica diplomskog rada: Izv.prof.dr.sc. Anita Freimann

U Osijeku, 10. rujna 2021.godine

Potpis _____

INSTRUMENTI PLATNOG PROMETA S INOZEMSTVOM

SAŽETAK

Za uspješno poslovanje s inozemstvom potrebno je razviti funkcionalan sustav platnog prometa s inozemstvom. Putem međunarodnog platnog prometa razmjenjuju se robe, usluge i novac između rezidenata različitih zemalja te je isti reguliran jedinstvenim propisima. Za organizaciju i provođenje platnog prometa s inozemstvom u Republici Hrvatskoj zadužena je Hrvatska narodna banka, a platni promet s inozemstvom odvija se putem instrumenata platnog prometa. Kako bi se međunarodni platni promet mogao nesmetano i uspješno odvijati koriste se instrumenti platnog prometa s inozemstvom. Tema završnog rada su instrumenti platnog prometa s inozemstvom. U radu prikazuju se najčešće korišteni instrumenti u međunarodnom platnom prometu: međunarodni dokumentarni akreditiv, bankovna doznaka, dokumentarna naplata – robni inkaso, trgovačko kreditno pismo, mjenica i ček. Cilj rada je definirati i prikazati kako se koristi svaki platni instrument kako bi se uvidjelo koji platni instrument je pogodan za korištenje u različitim poslovanjima s inozemstvom. Svaki od instrumenata platnog prometa s inozemstvom, zahvaljujući svojim karakteristikama, nosi određene prednosti i nedostatke za osobe koje se istima koriste u poslovanju s inozemstvom. Kako bi se izabrali instrumenti koji će donijeti najveću korist sudionicima u međunarodnom platnom prometu potrebno je da se isti educiraju i razumiju prednosti i nedostatke svakog platnog instrumenta te da prilikom korištenja istih u poslovanju budu transparentni.

Ključne riječi: platni promet, inozemstvo, instrumenti platnog prometa

FOREIGN PAYMENT INSTRUMENTS

ABSTRACT

For successful business with foreign countries, it is necessary to develop a functional system of foreign payment transactions. Through international payment transactions, goods, services and money are exchanged between residents of different countries and it is regulated by uniform regulations. The goal of international payment transactions is to facilitate international payments as well. The system can be successful only if its participants understand the way it works and when using the payment system follow the regulations related to it. The Croatian National Bank is in charge of organizing and conducting international payment transactions in the Republic of Croatia, and international payment transactions take place through payment instruments. One of the most important decisions to make in doing business abroad is which payment instrument to use. Instruments in international payment transactions are: international documentary letter of credit, bank transfer, documentary collection - goods collection, commercial credit letter, bill of exchange and check. Each of the foreign payment instruments, thanks to its characteristics, carries certain advantages and disadvantages for persons who use them in foreign business. To choose the instruments that will bring the greatest benefit to participants in international payment transactions, it is necessary to educate and understand the advantages and disadvantages of each payment instrument and to be transparent when using them in business.

Key words: payment operations, abroad, payment instruments

SADRŽAJ

1.	UVOD.....	1
1.1.	Metodologija rada.....	1
2.	MEĐUNARODNI PLATNI PROMET.....	3
3.	INSTRUMENTI PLAĆANJA U MEĐUNARODNOJ RAZMJENI.....	5
3.1.	Međunarodni dokumentarni akreditiv.....	5
3.2.	Bankovna doznaka.....	9
3.3.	Dokumentarna naplata – robni inkaso.....	10
3.4.	Trgovačko kreditno pismo.....	12
3.5.	Mjenica.....	12
3.6.	Čekovi.....	16
4.	ZAKLJUČAK.....	21
	LITERATURA	22
	Popis slika	23
	Popis tablica	23

1. UVOD

U međunarodnom platnom prometu koriste se platni instrumenti koji olakšavaju promet između fizičkih i pravnih osoba koje se nalaze u različitim zemljama.

Instrumenti koji se koriste u platnom prometu s inozemstvom su: međunarodni dokumentarni akreditiv, bankovna doznaka, dokumentarna naplata – robni inkaso, trgovačko kreditno pismo, mjenica i ček. Prilikom poslovanja s inozemstvom, vlasnici poduzeća, donose odluku o tome kojim instrumentima platnog prometa će se koristiti prilikom poslovanja s rezidentima stranih država. Prilikom donošenja odluke o platnim instrumentima vlasnici poduzeća moraju biti oprezni i unaprijed se informirati o tome koje su prednosti i razlike pojedinog platnog instrumenta te u konačnici se odlučiti koristiti platne instrumente koji su primjereni za njihovu djelatnost te koji će im olakšati poslovanje s inozemstvom.

Rad se sastoji od dva glavna dijela. U prvom dijelu definiran je međunarodni platni promet i objašnjeno je na koji način međunarodni platni promet funkcionira. Bilo je potrebno upoznati se s važnošću i načinom funkcioniranja platnog prometa kako bi se lakše razumjelo koju ulogu pojedini instrument ima u međunarodnom platnom prometu.

U drugom dijelu rada navedeni su instrumenti platnog prometa s inozemstvom. Kod svakog platnog instrumenta isti se definirao, navele su se vrste i njegova obilježja te se objasnilo tko sudjeluje i koju ulogu ima u prometovanju s istim.

1.1. Metodologija rada

Predmet rada su instrumenti platnog prometa s inozemstvom. Cilj rada je definirati i objasniti kako funkcioniraju instrumenti platnog prometa s inozemstvom. U radu će se prikazati sljedeći instrumenti platnog prometa s inozemstvom: međunarodni dokumentarni akreditiv, bankovna doznaka, dokumentarna naplata – robni inkaso, trgovačko kreditno pismo, mjenica i ček.

Za potrebe pisanja završnog rada korištene su metoda analize, sinteze, metoda deskripcije i komparativna metoda. Metode analize, sinteze i deskripcije koristile su se prilikom

definiranja, opisivanja i povezivanja podataka prikupljenih iz literature vezanih za pojedini platni instrument, a komparativna metoda koristila se pri usporedbi platnih instrumenata. Sve metode korištene su prema definicijama autora Zelenike (2000).

U pisanju rada koristili su se sekundarni izvori podataka. Točnije, literatura korištena u radu bile su ekonomske knjige, znanstveni članci i internetske stranice. Stručne knjige obuhvaćene u radu napisali su domaći i inozemni autori koji se bave platnim prometom u međunarodnoj razmjeni. Znanstveni radovi korišteni u radu preuzeti su sa znanstvenog portala Hrčak i Google Schoolara te obuhvaćaju radove domaćih i inozemnih autora.

2. MEĐUNARODNI PLATNI PROMET

Platni promet ima važnu ulogu u tržišnom gospodarstvu svake države. Međunarodni platni promet čine sva plaćanja koja se odvijaju između fizičkih i pravnih osoba koje se nalaze u različitim zemljama. „Obavljanje međunarodnog platnog prometa jedna je od profitabilnijih usluga banaka. Pod pojmom međunarodni platni promet podrazumijevaju se naplate, plaćanja i prijenosi na osnovi tekućih i kapitalnih poslova u stranim sredstvima plaćanja i u kunama između rezidenata i nerezidenata posredstvom instrumenata međunarodnog platnog prometa“ (Pavlek, 2017).

Putem međunarodnog platnog prometa razmjenjuju se robe, usluge i novac između rezidenata različitih zemalja te je isti reguliran jedinstvenim propisima. Cilj međunarodnog platnog prometa je olakšati i međunarodna plaćanja. Sve osobe, kao i države čiji su sudionici platnog prometa rezidenti, koje sudjeluju u međunarodnom platnom prometu, ukoliko se platni promet dobro organizira i kontinuirano regulira, mogu imati višestruke koristi od istoga.

Andrijanić (2012:212) navodi da je platni promet s inozemstvom uređen odredbama deviznog režima pojedine zemlje, mjerama i uputama središnjih banaka te zaključenim međunarodnim platnim i drugim sporazumima između država. U međunarodnom platnom prometu koriste se različiti instrumenti plaćanja, a odabir instrumenata plaćanja koji će se koristiti ovisi o samom poduzetniku te njegovoj vlastitoj procjeni koje platne instrumente odabrati za korištenje u poslovanju.

„Platni se promet u svakoj državi dijeli na unutarnji platni promet i platni promet s inozemstvom, ovisno o tome u kojoj se valuti (domaćoj ili stranoj) i između kojih sudionika u platnom prometu obavlja plaćanje (unutar zemlje ili sa drugim zemljama“ (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995:05). Unutarnji platni promet obuhvaća sva gotovinska i bezgotovinska plaćanja koja se odvijaju među sudionicima u platnom prometu neke države. Platni promet s inozemstvom su sva plaćanja koja se odvijaju između sudionika u platnom prometu koji se nalaze u različitim državama.

Vrsaljko (1976:375) navodi da u platnom prometu s inozemstvom sudjeluju privredni subjekti različitih valutnih područja u svojstvu deviznih tuzemaca i deviznih inozemaca te institucije – domaće i inozemne banke.

„Funkcioniranje platnog prometa u Republici Hrvatskoj uređeno je nizom zakona, a to su: Zakon o platnom prometu, Zakon o elektroničkom novcu, Zakon o provedbi uredbi Europske unije iz područja platnog prometa, Zakon o konačnosti namire u platnim sustavima i sustavima za namiru financijskih instrumenata, Zakon o deviznom poslovanju, kao i drugim propisima Europske unije“ (Hrvatska narodna banka, 2020). Kada je u pitanju Zakon o platnom prometu, isti je nadopunjen 2018. godine te su njime regulirane platne usluge, tko su pružatelji platnih usluga, koje su obveze pružatelja platnih usluga, koje su institucije za platni promet te platni promet Republike Hrvatske.

Andrijanić (1994:233) ističe da „platni promet s inozemstvom uređen je odredbama deviznog režima pojedine zemlje, mjerama i uputama središnjih banaka te zaključenim međunarodnim platnim i drugim sporazumima između država“. Plaćanje u platnom prometu može se odvijati gotovinski i bezgotovinski. Gotovinsko plaćanje je plaćanje u gotovini i naplata je u roku kraćem od devedeset dana od dana isporuke robe ili izvršenja usluge, a bezgotovinsko plaćanje je naplata u kreditnom poslu nakon isporučivanja robe ili izvršene usluge u roku dužem od devedeset dana.

Plaćanje u inozemstvo ovisi o tome koja vrsta instrumenata plaćanja se koristi u poslovanju, a plaćanje se odvija putem platnog naloga. "Prema točki 19. Upute pod ispravnim nalogom za plaćanje u inozemstvo (Nalog 14) smatra se (Focht i sur., 2005:95):

- Nalog koji je ispostavljen na način utvrđen Uputom popunjen i ovjeren od ovlaštenih osoba nalogodavatelja, odnosno koji sadrži identifikacijsku šifru kada je nalog dan telekomunikacijskim putem. Nalogodavatelj je rezident koji obavlja uvoz u svoje ime i za svoj račun, odnosno temeljem ugovora o komisionu u svoje ime, a za račun krajnjeg korisnika
- Nalog uz koji su priložene isprave temeljem kojih se dokazuje osnova i obveza plaćanja
- Nalog uz koji je dano pokriće u valuti plaćanja.

U ovom poglavlju definiran je međunarodni platni promet sudionici istoga. U nastavku rada fokus će biti na instrumentima plaćanja u međunarodnoj razmjeni.

3. INSTRUMENTI PLAĆANJA U MEĐUNARODNOJ RAZMJENI

Kako bi se bolje razumjelo koji instrument plaćanja u međunarodnoj razmjeni će najbolje odgovarati i donijeti najviše koristi u poslovanju s inozemstvom u sljedećim poglavljima navest će se i objasniti instrumenti plaćanja koji se najčešće koriste u međunarodnoj razmjeni. Matić (2016:183) ističe da prema hrvatskim deviznim propisima kada Republika Hrvatska posluje s inozemstvom ista u platnom prometu smije upotrebljavati sve uobičajene instrumente međunarodnog platnog prometa. Instrumenti plaćanja koji se najčešće koriste su: međunarodni dokumentarni akreditivi, bankovne doznake i dokumentarna naplata, a instrumenti koji se nešto rjeđe koriste su: ček, mjenica i trgovačko kreditno pismo.

Cilj korištenja instrumenata plaćanja u međunarodnoj zamjeni je zaštita svih uključenih u istu. To potvrđuje Mičić (2020:89) koja navodi da „instrumentima međunarodnog platnog prometa moraju se u isto vrijeme zaštititi interesi i prodavača i kupaca iz različitih zemalja“.

3.1. Međunarodni dokumentarni akreditiv

Među instrumente koji se najčešće koriste u platnom prometu s inozemstvom ubraja se međunarodni dokumentarni akreditiv. Amon i sur. (2002:273) ističu kako je dokumentarni akreditiv u suvremenoj svjetskoj trgovini postao nezamjenjiv instrument osiguravanja plaćanja i plaćanja u poslovnim transakcijama. Kovačević i Kovačević-Čavlović (1995:131) akreditiv su definirali kao nalog akreditivnoj banci da otvori novčanik akreditiv i korisniku akreditiva isplati određeni novčani iznos, ako korisnik do određenog vremena udovolji uvjetima u nalogu. Novčana sredstva iz akreditiva koriste se isto kao što se koriste novčana sredstva na žiro-računu.

Dokumentarni akreditiv instrument je plaćanja u kojem banka preuzima obvezu plaćanja uvozniku ili izvozniku preko banke istoga. Uvjet da se izda dokumentarni akreditiv je ispunjavanje i slanje dokumenata potrebnih za otvaranje akreditiva u banci u unaprijed vremenski određenom roku. Dokumenti koji su potrebni za otvaranje akreditiva navedeni su u uvjetima za otvaranje akreditiva u banci u kojoj se akreditiv otvara (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995).

Focht i sur. (2005:85) međunarodni dokumentarni akreditiv definirali su kao „jedan od najvažnijih instrumenata međunarodnog platnog prometa i sredstvo osiguranja izvršavanja financijskih obveza iz robnog dijela vanjskotrgovinskog poslovanja“, a Andrijanić (2012:213) međunarodni dokumentarni akreditiv definirao je kao „instrument međunarodnog plaćanja, kojim nalogodavac (inozemni kupac – uvoznik stavlja putem poslovne banke korisniku (inozemnom dobavljaču – izvozniku= na raspolaganje određeni iznos deviza, koje korisnik akreditiva, može naplatiti tek kada ispuni određene uvjete“. Ovaj dokument omogućuju akreditivnom nalogodavatelju da putem poslovne banke korisniku pruži određeni iznos deviza, a korisniku da se naplati tek kada ispuni uvjete definirane akreditivom. Rok dospjeća plaćanja definiran je u uvjetima iz akreditiva.

Međunarodni dokumentarni akreditiv (The Letter of Credit – L/C) je instrument plaćanja u koju se neka banka na zahtjev i po nalogu svoga komitenta (nalogodavca) obvezuje kako će (Matić, 2016:183):

- Isplatiti korisniku akreditiva određeni novčani iznos (odnosno akceptirati, negocirati (isplatiti) mjenicu vučenu od korisnika) ili će
- Ovlastiti neku drugu banku da obavi takvo plaćanje (odnosno akceptiranje, negociranje ili isplatu mjenice)
- Pod uvjetom da joj se predaju ugovoreni dokumenti i udovolji svim ostalim uvjetima akreditiva.

Karakteristično za međunarodni dokumentarni akreditiv je to da je isti neovisan o kupoprodajnom ugovoru. Što znači da se akreditiv mora isplatiti u trenutku kada korisnik akreditiva prezentira sve akreditivom uvjetovane dokumente. Ukoliko dođe do bilo kakvog kršenja kupoprodajnog ugovora nalogodavatelj ne može dati banci uputu da zaustavi isplatu akreditiva. Razlog tome je upravo taj što je obveza plaćanja akreditiva banke neovisna o kupoprodajnom ugovoru.

Vrste međunarodnih dokumentarnih akreditiva (Matić, 2004:353-357):

- Akreditivi plativi po viđenju – korisniku akreditiva akreditivni iznos isplaćuje se odmah nakon što isti u banku donese potrebne dokumente propisane akreditivom.
- Akreditivi s odgođenim plaćanjem – plaćanje se ne odvija odmah po prezentaciji dokumenta nego u dogovorenom roku nakon prezentacije.

- Akceptni akreditivi – korisnik akreditiva zajedno s uobičajenim akreditivnim dokumentima banci prezentira i mjenicu vučenu na banku. Karakteristično za ovu vrstu akreditiva je da korisnik umjesto isplate akreditivnog iznosa natrag dobiva mjenicu koju je potpisala banka te je datum dospijeća iste dogovoren i određen u budućnosti.
- Otkupni akreditivi – kao kod akceptivnog akreditiva i u otkupnom akreditivu koriste se mjenice s dokumentima. Važno je samo to da je akreditiv neprenosiv, a mjenice koje se koriste uz akreditiv su prenosive.
- Opozivi akreditivi – akreditivi koje akreditivna banka može opozvati u bilo kojem trenutku bez da prethodno dobije suglasnost ili obavijesti korisnika akreditiva da će to napraviti.
- Neopozivi akreditivi – akreditivi na koje je akreditivna banka preuzela neoporezivu obvezu plaćanja. Samim time korisnik je siguran da će mu akreditivni iznos biti isplaćen u potpunosti ukoliko u zadanom roku u banku donese tražene dokumente i ispuni sve uvjete navedene u akreditivu.
- Potvrđeni akreditivi – akreditivi kod kojih je posrednička banka preuzela neopozivu obvezu isplate ili akceptiranja mjenice.
- Nepotvrđeni akreditivi – akreditivi kod kojih je samo akreditivna banka preuzela neopozivu obvezu plaćanja ili akcepta mjenice.
- Prenosivi akreditivi – akreditivi kod kojih prvi vlasnik može zatražiti od banke koja je ovlaštena za plaćanje akreditiva da sva prava akreditiva prenese na jednu ili nekoliko drugih osoba.
- Revolving akreditivi – kada se iskoriste ponovno se obnavljaju na isti iznos sve dok se ne iscrpi maksimalna predviđena svota novca.
- Obični akreditivi – ne obnavljaju se nakon što se iskoriste. Koriste se za plaćanje jednokratnih isporuka robe pri kojem se jednokratno iskorištava akreditivni iznos.
- Akreditivi s crvenom ili zelenom klauzulom – akreditivi kod kojih akreditivna ili imenovana banka u zemlji prodavatelja ima pravo korisniku predujmiti određeni iznos akreditiva bez ikakvih uvjeta.
- Podakreditivi – korisnik akreditiva upotrebljava akreditiv kao podlogu za otvaranje jednog novog akreditiva koji mu služi za financiranje kupovine robe kod dobavljača.

Akreditivni dokumenti koji se koriste u trgovanju s inozemstvom su (Matić, 2004:351):

- robni dokumenti,

- dokumenti o otpremi robe (transportni dokumenti),
- dokumenti o osiguranju,
- ostali akreditivni dokumenti.

Robni dokument koji se najčešće koristi je trgovačka faktura. Glasi na ime nalogodavca i mora biti izdana od strane korisnika akreditiva. Može se podnijeti u više primjeraka, ovisno o potrebama. Opis robe na robnom dokumentu mora biti na jeziku ugovora i u potpunosti odgovarati opisu robe u akreditivu. Ovisno o vrsti prijevoza sastavlja se i koristi dokument o otpremi robe. To mogu biti, na primjer, pomorska teretnica ili zračna teretnica. Dokument o osiguranju je propisan akreditivom i izdaje ga osiguravajuće društvo ili njegov agent. Ostali akreditivni dokumenti izdaju se ovisno o vrsti robe koja se uvozi i regulativama vezanim za uvoz. To su, na primjer, potvrde o podrijetlu robe, certifikati kvalitete, veterinarska potvrda i konzularna faktura.

U poslovanju međunarodnim dokumentarnim akreditivom pojavljuju se ove osobe (Andrijanić, 1994:234).

1. Nalogodavac – u međunarodnoj razmjeni to je kupac (uvoznik). On daje nalog svojoj poslovnoj banci da na temelju financijskog pokrića kojim raspolaže u banci otvori akreditiv u korist inozemnog poslovnog partnera (dobavljača).
2. Akreditivna banka – otvara međunarodni dokumentarni akreditiv na zahtjev nalogodavca, a u korist korisnika akreditiva.
3. Korisnik – najčešće je to prodavatelj (izvoznik). Kada korisnik predoči dokumente potrebne za naplatu akreditiva banka mu isplaćuje iznos navedeni u akreditivu.

Osim ovih osoba, u akreditivnom poslovanju pojavljuju se (Andrijanić, 1994:234):

- a) Avizirajuća banka – banka koja obavještava korisnika da mu je otvoren akreditiv i šalje mu obavijesti vezane za uvjete akreditiva te preuzima na sebe obvezu da će isplatiti akreditiv.
- b) Isplatna banka – banka koja je ovlaštena za isplatu akreditiva te isplaćuje svotu navedenu na akreditivu prema nalogu akreditivne banke.
- c) Potvrđujuća banka – posrednička banka koja preuzima obvezu prema korisniku da će mu isplatiti akreditivnu svotu pod uvjetima navedenim na akreditivu.
- d) Negocirajuća banka – banka koja je ovlaštena isplatiti korisniku akreditivnu svotu uz predočenje uvjetovanih dokumenata u određenom vremenskom razdoblju.

Prethodno navedene banke na sebe preuzimaju različite obveze i odgovornosti, ovisno o vrsti akreditiva. Matić (2004:249) razlikuje:

- isplatnu banku – ovlaštena je za isplatu akreditiva na teret i po nalogu akreditivne banke
- potvrđujuću banku – preuzima obvezu da će korisniku isplatiti akreditivnu svotu kada vidi dokument i nije potrebno čekati prijam pokrića od akreditivne banke
- negocirajuću banku – ovlaštena je do određenog roka isplatiti akreditivnu svotu, a jedini uvjet je da joj korisnik predoči mjenicu i dokumente koji su navedeni u akreditivnim uvjetima.

Korištenjem međunarodnog dokumentarnog akreditiva u poslovanju štite se interesi svih strana uključenih u akreditivno poslovanje. Izvoznik se osigurava da će ukoliko ispoštuje sve uvjete navedene u akreditivu moći naplatiti svoju robu, a kupac se osigurava da će mu banka isplatiti samo one dokumente koji su propisani akreditivom.

3.2. Bankovna doznaka

Drugi platni instrument koji se često koristi u razmjeni s inozemstvom je bankovna doznaka. Ona je ujedno i najstariji instrument međunarodnog platnog prometa. „Bankarska doznaka je klasičan – najstariji instrument međunarodnog platnog prometa koji predstavlja preteču svih ostalih instrumenata, a danas se koristi dominantno za nerobne transakcije (iseljeničke doznake, stipendije, alimentacije, robna plaćanja prije uvoza i izvoza robe i slične transakcije), a rjeđe i za robne transakcije (i to samo kod partnera kod kojih postoji puno povjerenje) jer se njome, u tom slučaju, faktički izvršava avansno plaćanje“ (Mičić, 2020:90)

Andrijanić (2012:219) navodi da „bankovna doznaka u inozemstvo predstavlja komitentov nalog svojoj poslovnoj banci za isplatu određene svote deviza inozemnoj fizičkoj ili pravnoj osobi koja je u nalogu naznačena, a na temelju komitentova financijskog pokrića što ga ima u svojoj poslovnoj banci“, Matić (2004:360) potvrđuje prethodno navedeno i ističe da je bankovna doznaka za plaćanje s inozemstvom nalog komitenta (dužnika – kupca) svojoj poslovnoj banci da na teret njegovih sredstava isplati određenu svotu deviza inozemnoj osobi (vjerovniku, inozemnom dobavljaču) koja je naznačena u nalogu. Nakon što domaća banka zaprimi i odobri taj prijedlog ista naređuje svojoj inozemnoj, svojoj korespondentnoj banci, isplatu određene novčane svote.

Doznaka se najčešće koristi (Focht i sur., 2005:84):

- za plaćanje roba manjih vrijednosti unaprijed,
- za plaćanje usluga (npr. investicijskih radova, popravaka, turističkih usluga, transportnih usluga i slično),
- za plaćanje ugovorenog predujma bez obzira na njegovu visinu, prije isporuke robe ili izvršenja usluge, uz primjereno osiguranje povrata predujma ako se roba ne isporuči ili usluga ne obavi,
- za otplatu anuiteta po inozemnom kreditu,
- za ostala nerobna plaćanja (npr. stipendije u inozemstvu, darovanja, nasljedstva...).

Postoji nekoliko vrsta bankovnih doznaka. To su (Matić, 2016:195):

- nostro (naša) - doznaka koju hrvatski rezident plaća inozemnome partneru,
- loro (njihova) – doznaka koju nerezident plaća hrvatskoj pravnoj ili fizičkoj osobi,
- robna – doznaka kojom se plaća isporuka robe,
- nerobna – doznaka kojom se plaćaju pružene usluge,
- uvjetna – doznaka koja se isplaćuje tek po ispunjenju određenih uvjeta, npr. nakon predaje teretnice, mjenice i sl.,
- bezuvjetna – doznaka koja se isplaćuje bez ikakvih uvjeta.

Razlika između akreditiva i doznake je u tome što su doznake, za razliku od akreditiva, u većini slučajeva bezuvjetan instrument plaćanja. To znači da inozemni partneri ne moraju napraviti ništa posebno kako bi primili isplatu.

3.3.Dokumentarna naplata – robni inkaso

Uz međunarodni dokumentarni akreditiv i bankovnu doznaku u poslovanju i razmjeni s inozemstvom često se koristi robni inkaso koji će se pobliže objasniti u ovom poglavlju.

Matić (2004:361) inkaso naplatu definirao kao „instrument plaćanja u kojemu prodavatelj (izvoznik) odmah po otpremi ugovorene robe izdaje i inkaso nalog koji, zajedno s priloženim dokumentima i instrukcijama, upućuje svojoj banci da on, sama ili putem svoje korespondentske veze, ostvari naplatu na dogovoreni način“. Ova vrsta naplate najčešće se primjenjuje kada između poslovnih partnera postoji povjerenje izgrađeno kroz višegodišnjem

zajedničku suradnju. Karakteristično za ovu vrstu naplate je to da od dvije uključene strane jedna od strana u potpunosti diktira plaćanje.

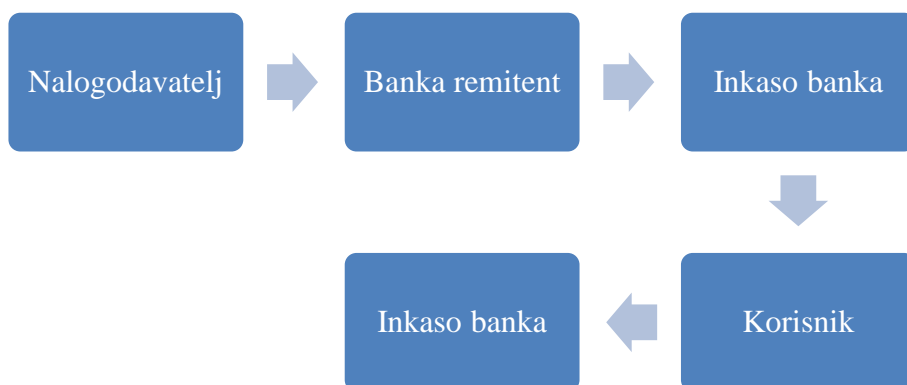
Sudionici u dokumentarnoj naplati (Andrijanić, 1994:241):

- nalogodavac – klijent koji povjerava posao naplate svojoj banci i dostavlja joj dokumente,
- dostavna banka (remitent) – kojoj nalogodavac povjerava posao,
- naplatna banka – svaka banka (osim dostavne) koja je uključena u postupak naloga za naplatu,
- prezentirajuća banka – naplatna banka koja prezentira dokumente trasatu,
- trasat – osoba kojoj se prezentiraju dokumenti radi naplate.

Postoje dvije vrste inkasno naplate (Matić, 2004:362):

- robni inkaso – posao se ugovara kao naplata komercijalnih papira, na primjer – faktura, ili nekih vrijednosnih papira,
- nerobni inkaso – znači naplatu vrijednosnih papira. To su, na primjer, čekovi i mjenice.

Shema robnog inkasa prikazana je Slikom 1.

Slika 1. Shema robnog inkasa

Izvor: Izrada autora prema Matić, 2004:363

Shema robnog inkasa pokazuje kako sve započinje s nalogodavateljem. Nalogodavatelj banci remitentu dostavlja inkaso nalog i dokumente koje je potrebno dostaviti kako bi se započelo s postupkom plaćanja. Zatim banka remitent koja je primila prethodno navedeni inkaso nalog i

dokumente angažira inkaso banku. Inkaso banku može izabrati sam nalogodavatelj (inkasno banka koju nalogodavatelj želi koristiti mora biti unaprijed navedena) ili sama banka (ukoliko nalogodavatelj nije naveo inkaso banku koju preferira). Nakon što inkaso banka od strane banke remitenta dobije nalog ista obavještava korisnika (kupca robe) o naplati. U skladu s informacijama navedenim na zaprimljenoj obavijesti, tj. dokumentu korisnik inkaso banci isplaćuje određeni inkaso iznos ili akceptira mjenicu nakon čega mu inkaso banka predaje prijevozne i druge dokumente na temelju kojih će isti moći preuzeti i ocariniti robu (Matić, 2004).

3.4.Trговаčko kreditno pismo

Četvrti instrument koji se koristi u međunarodnoj razmjeni i koji će se prikazati u radu je trgovačko kreditno pismo. Matić (2004:182) trgovačko kreditno pismo definira kao „instrument dokumentarnih plaćanja kojim banka izdavatelj ovlašćuje imenovanoga korisnika da na nju može vući mjenice do iznosa navedenog u pismu te se obvezuje da će te mjenice, uz propisane dokumente, otkupiti od svakog savjesnog imatelja“.

Karakteristike trgovačkog kreditnog pisma (Andrijanić, 2012:223):

- Podrazumijeva podnošenje mjenice vučene na banku. Mjenice dopijevaju po viđenju ili na određeni rok.
- Redovito ovlašćuje korisnika da svoju mjenicu zajedno s akreditivnim dokumentima podnese na otkup u bilo koju banku.

Nadalje, Andrijanić (2012:223) ističe da je trgovačko kreditno pismo u uporabi najviše u američkim i engleskim bankama te da je jako sličan međunarodnom dokumentarnom akreditivu. Razlika između trgovačkog kreditnog pisma i međunarodnog dokumentarnog akreditiva je u tome što banka trgovačko kreditno pismo šalje dostavljačkom službom izravno na korisnika ili sam nalogodavac ga uručuje korisniku, dok se za akreditiv mora otvoriti posredovanjem putem korespondentne banke u korisnikovoj zemlji.

3.5.Mjenica

Kada se govori o instrumentima plaćanja u međunarodnoj razmjeni nikako se ne smije zanemariti mjenica.

„Mjenica je vrijednosni papir na određenu sumu novca, čiji su sastojci, prijenos i ostvarenje uređeni propisima mjeničnog prava“ (Amon i sur., 2002:223 prema Rastovčan, 1970:31). Matic (2004:366) mjenicu definira kao „vrijednosni papir koji je izdan u zakonski propisanom obliku i kojim se izdavatelj obvezuje da će osobi navedenoj na mjenici ili osobi na koju ona prenese mjenicu, isplatiti na mjenici navedeni iznos na dan koji je također naveden na mjenici“. U Republici Hrvatskoj mjenice su definirane i regulirane Zakonom o mjenici.

Temeljna svojstva mjenice (Amon i sur., 1995:31-32):

- mjenica je isprava, tj. pismeno očitovanje obveze,
- mjenica je isprava izdana u obliku koji je zakonski određen,
- mjenična obveza je samostalna i stroga – mjenični vlasnik dužan je isplatiti mjenicu zato što je istu potpisao, a ne zato što je dužan određenu svotu novca navedenu na mjenici,
- mjenica može glasiti samo na novčanu svotu i ni na što drugo,
- mjenica je vrijednosni papir koji je prenosiv i sposoban za optjecaj,
- mjenica je papir po zakonskoj naredbi osim ukoliko joj to svojstvo nije oduzeto klauzulom,
- mjenica je prezentacijski vrijednosni papir,
- mjenica je papir javne vjere,
- svi potpisnici mjenice odgovaraju mjeničnom vjerovniku solidarno za isplatu mjenice.

Vrste mjenica su (Matic, 2004:367):

- Trasirana (tuđa) mjenica – pismeni nalog jedne osobe (trasanta) drugoj osobi (trasatu) da isplati trećoj osobi (remitentu) ili po njezinoj naredbi određenu svotu novca, prema uvjetima označenima na samoj mjenici.
- Vlastita (sola) mjenica – mjenica kod koje se sam izdavatelj mjenice (trasant) obvezuje isplatiti određenu novčanu svotu navedenoj osobi (remitentu) ili nekom drugom po njegovoj naredbi.

U nastavku je prikazano što treba sadržavati svaka trasirana i svaka vlastita mjenica (Tablica 1).

Tablica 1. Sadržaj trasirane i vlastite mjenice

Trasirana mjenica sadrži:

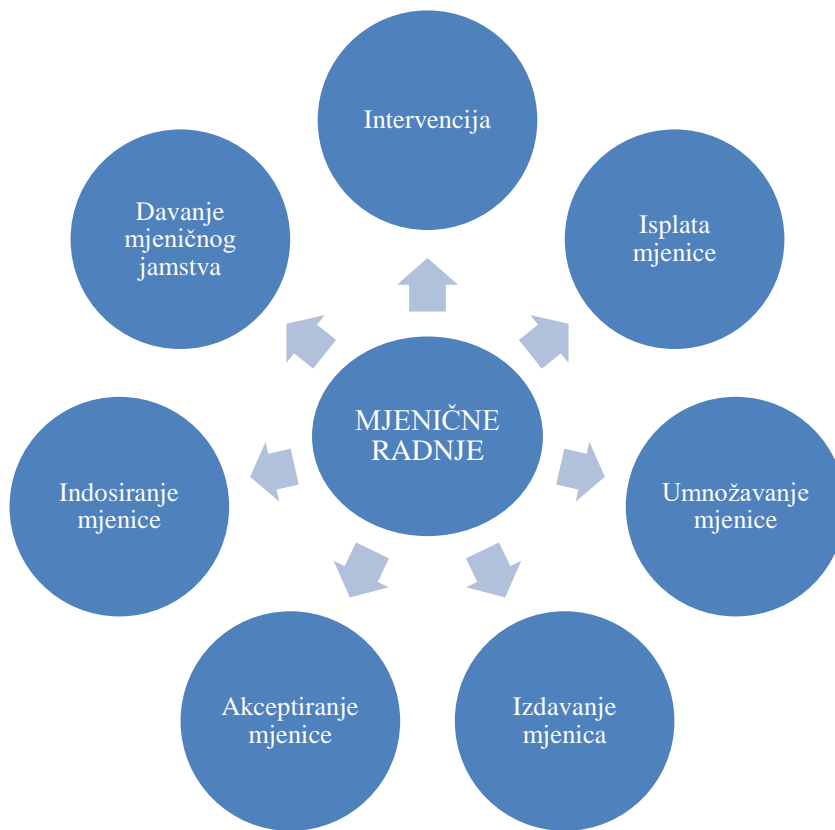
- 1) oznaku da je mjenica, napisanu u samom slogu isprave, na jeziku na kome je sastavljena,
- 2) bezuvjetni uput da se plati određena svota novca,
- 3) ime onoga koji treba platiti (trasat),
- 4) označenje dospelosti,
- 5) mjesto gdje se plaćanje treba obaviti,
- 6) ime onoga kome se ili po čijoj se naredbi mora platiti (remitent),
- 7) označenje dana i mjesta izdanja mjenice,
- 8) potpis onoga koji je izdao mjenicu (trasant)

Vlastita mjenica sadrži:

- 1) oznaku da je mjenica, unesena u sam slog isprave na jeziku na kome je ona sastavljena,
- 2) bezuvjetno obećanje da će se određena svota novca platiti,
- 3) oznaku dospelosti,
- 4) mjesto gdje se plaćanje treba obaviti,
- 5) ime onoga kome se ili po čijoj se naredbi mora platiti,
- 6) oznaku dana i mjesta gdje je vlastita mjenica izdana,
- 7) potpis onoga koji mjenicu izdaje (izdavatelj)

Izvor: Izrada autora prema Zakonu o mjenici, 1994

Mjениčne radnje prikazane su na Slici 2.

Slika 2. Mjениčne radnje

Izvor: Izrada autora prema Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995:137

Kako bi se mjenica mogla izdati potrebna je ocjena mjениčne sposobnosti, popuniti prijavu te potpisati mjenicu. Akceptant mjenice obvezuje se da će platiti akceptirani mjesečni iznos kada mjenica dospije na naplatu i da će novčano nadoknaditi ukoliko dođe do neredovite isplate mjenice. Indosament je izjava koja se nalazi na mjenici ili listu koji je vezan za istu te putem njega imatelj mjenice prenosi svoja prava iz mjenice na drugu osobu. Davanje mjesečnog jamca, aval, je jamstvo koje se može odnositi na cijeli mjениčni iznos ili za jedan dio mjениčnog iznosa. Mjениčna intervencija koristi se preventivno zato što se putem iste želi prevenirati regres koji može nastati kroz vrijeme. Isplata mjenice – imatelj mjenice mora na dan dospelosti dužniku podnijeti mjenicu na isplatu. Umnožavanje mjenice znači da se mjenica na zahtjev imatelja mjenice izdaje u dva ili više primjeraka od strane trasanta (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995).

Kada je u pitanju korištenje mjenica u međunarodnoj trgovini, ista se često koristi kao instrument kreditiranja, plaćanja i osiguravanja plaćanja. Razlog zašto se mjenica često koristi

je taj što je ista prihvaćena kao formalni i lako prenosiv vrijednosni papir. U trgovini s inozemstvom najčešće se koriste sljedeće mjenice (Amon i sur., 1995:121):

- kreditna mjenica,
- robna ili trgovačka mjenica,
- vlastita mjenica.

Kreditnu mjenicu izdaje izvoznik ili njegova banka te ju vuče na uvoznika ili njegovu banku. Robna ili trgovačka mjenica koristi se kada su u pitanju akreditivi u prekomorskoj trgovini zato što isporučitelju robe omogućuje naplatu robe i prije nego ju kupac zaprimi. Vlastita mjenica je mjenica u kojoj je glavni dužnik njezin izdavatelj – kupac koji izdavanjem mjenice preuzima bezuvjetnu obvezu platiti imatelju mjenice ili po njegovoj naredbi ili donositelju, svotu koja je navedena na mjenici.

Nadalje, nerijetko se događa da se mjenice falsificiraju. Najčešći falsifikati mjenica su (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995:181):

- mjenice s preinačenim slogom,
- mjenice s falsificiranim potpisom, koje se nazivaju „podrumske mjenice“,
- mjenice s preinačenim mjeničnim iznosom.

Prilikom zaprimanja mjenice osobe uključene u poslovanje trebaju provjeriti je li mjenica falsificirana te ukoliko je falsificirana prijaviti to nadležnim ustanovama.

3.6.Čekovi

Posljednji, ali ništa manje važan, platni instrument koji se često koristi u međunarodnom poslovanju je ček. Matić (2016:197) ček definira kao „vrijednosni papir kojima izdavatelj (trasant) nalaže trasatu (najčešće banci) da na čeku navedenu svotu isplati korisniku čeka (remitentu) ili osobi na koju on prenese ček“, Focht i sur. (2005:85) ček su definirali kao „vrijednosni papir sa zakonski određenom formom i bitnim elementima, koji može glasiti na ime, na donositelja i po naredbi“, a Andrijanić (2012:224) navodi da je ček vrijednosni papir, i to formalan papir sa zakonski određenom formom, odnosno bitnim elementima koji se često koristi kao instrument u međunarodnom plaćanju.

Karakteristike čekova (Matić, 2004:364-365):

- pisana je isprava i ne može se izdati u niti jednom drugom obliku,
- formalni je papir koji mora sadržavati sve važne sastojke propisane zakonom,

- prezentacijski je vrijednosni papir što ukazuje na to da se isplata ne može obaviti bez prethodne prezentacije i da je dužnik dužan isplatiti ček koji mu se predoči osobi koja mu ga predoči,
- čekovna obveza je fiksna što znači da se duguje, tj. potražuje samo onaj iznos koji je naveden u čeku,
- dužnikova čekovna obveza je apstraktna što znači da potpisnici čeka odgovaraju na temelju toga što su stavili svoj potpis na ček,
- čekovni dužnosnici su solidarno odgovorni za isplatu svote navedene na čeku,
- čekovna obveza je samostalna što znači da svaki čekovni obveznik, tj. potpisnik svojim potpisom preuzima obvezu bez obzira na ostale potpisnike.

Važno je navesti što svaki ček treba sadržavati kako bi bio legitiman, tj. pravovaljan. Ček sadrži (Zakon o čeku, 1994):

- 1) oznaku da je ček, napisanu u samom slogu isprave ili ako je ova izdana na stranom jeziku, izraz koji na tome jeziku odgovara pojmu čeka,
- 2) bezuvjetni uput da se plati određena svota novca iz trasantovog pokrića,
- 3) ime onoga koji treba platiti (trasat),
- 4) mjesto gdje treba platiti,
- 5) oznaka dana i mjesta izdanja čeka,
- 6) potpis onoga koji je ček izdao (trasant)

Nadalje, čekovi se klasificiraju prema (Filipović, Anđelinović i Filipović, 2017:134-135):

1. načinu označavanja

- ček na ime – u njemu trasant poimence označava remitenta
- ček po naredbi – u kojem trasant poimence označava remitenta, ali mu daje i pravo da svojim nalogom odredi trećega kao vjerovnika
- ček na donositelja – sadržava klauzulu „platite donositelju“, odnosno to je svaki drugi ček u kojem nije označen remitent
- alternativni ček – u kojem je imenovan remitent, ali sadržava i klauzulu „ili donositelju“
- vlastiti trasirani ček – u kojem su trasant i trasat ista osoba
- ček po vlastitoj naredbi – u kojem su trasant i trasat ista osoba

2. namjeni

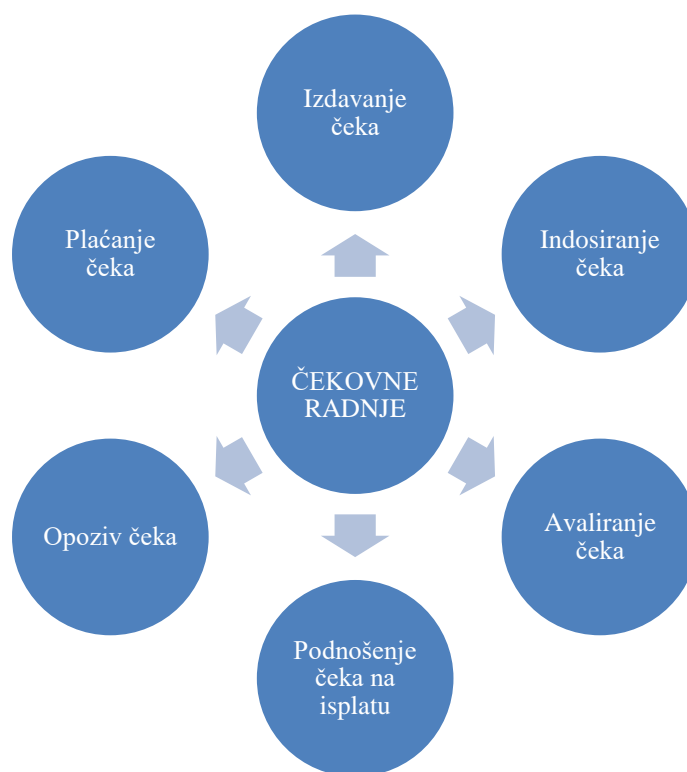
- gotovinski ček – ček kojim se vrši isplata gotovine remitentu označenom u čeku,

- obračunski ček – ček kojim se može vršiti samo bezgotovinsko plaćanje prenošenjem s jednog računa na drugi,
- barirani (precrtni) ček – ček precrtan s dvije paralelne crte koji se može naplatiti samo preko banke,
- cirkularni ček – ček koji banka izdaje korisniku koji kod nje ima pokriće na računu, može se naplatiti kod same banke, ali i u drugim bankama,
- putnički ček – ček kojim se osobama na putovanju omogućuje bezgotovinsko plaćanje roba i usluga, izdaje ga banka ili turistička zajednica na svoje podružnice u drugim državama,
- akreditivni ček – ček kojim se mogu kupovati točno određeni proizvodi,
- dokumentarni ček – ček koji se može naplatiti samo ako korisnik podnese određeni dokument kojim dokazuje izvršenje neke svoje obveze,
- certificirani ček – ček koji sadržava klauzulu „dobar“ ili „certified“ kojom banka potvrđuje da trasant ima pokriće za isplatu čekovnog iznosa i obvezuje se da će pokriće blokirati do isteka roka prezentacije za isplatu,
- vizirani ček – sadržava klauzulu „vise“ ili „vised“ kojom banka potvrđuje da u trenutku izdavanja postoji pokriće na računu trasanta, ali se ne obvezuje to pokriće blokirati do roka prezentacije na isplatu.

U poslovanju s inozemstvom koriste se sljedeće vrste čekova (Matić, 2004:365-366):

- bankovni čekovi – u međunarodnom platnom prometu podrazumijeva se ček koji jedna banka vuče (trasira) na drugu banku tako da se prva banka pojavljuje kao trasant (izdavatelj), a druga kao trasat.
- dokumentarni čekovi – pojavljuje se u izvozu robe i usluga. Uz čekove se pojavljuju i određeni dokumenti, na primjer faktura ili tovarni list. Imatelj čeka isporučuje banci ček i dokumente, a banka preuzima dokumente i isplaćuje ček.
- osobni čekovi – čekovi koje razne tvrtke, ustanove ili fizičke osobe u inozemstvu trasiraju na neku banku u svojoj zemlji na temelju realnog ili fiktivnog pokrića.
- putni čekovi – instrumenti plaćanja koji se rabe u međunarodnom putničkom prometu. Izdaju ih svjetske banke ili velike turističke agencije.
- euroček – unificirani bankovni ček kojim se u bankama ili mjenjačnicama može podizati gotovina, tj. platiti roba i usluge u trgovinama i hotelima.

Čekovne radnje prikazane su Slikom 3.

Slika 3. Čekovne radnje

Izvor: Izrada autora prema Kovačević i Kovačević- Čavlović, 1995:143

Izdavanje čeka podrazumijeva čekovnu sposobnost i pridržavanje elemenata čeka. Indosiranje čeka znači da se ček može prenositi, a prijenos se odvija ovisno o tome glasi li ček na ime, po naredbi ili na donositelja. Podnošenje čeka na isplatu – neposredno nakon izdavanja čeka isti se može podnijeti na isplatu. Opoziv čeka može se ostvariti u pisanom obliku, ali to nije pravilo jer se isti može napraviti i na primjer, telefonskim putem. Plaćanje čeka – kako bi se ček mogao isplatiti na istom treba istaknuti iznos, isplata se može izvršiti samo uz predaju čeka te imatelj čeka ima pravo odbiti djelomičnu isplatu (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995).

Nadalje, falsificirani čekovi javljaju se u različitim oblicima (Kovačević i Kovačević-Čavlović, 1995:182):

- koriste se ukradeni ili izgubljeni čekovi,
- neovlašteno se izrađuju (tiskaju) čekovni blanketi), a zatim se puštaju u optjecaj,
- falsificira se potpis trasanta,

- faksificiraju se potpisi ostalih osoba na čeku.

Ukoliko se otkrije da je ček falsificiran, osoba čiji je potpis falsificiran nije odgovorna i ne obvezuje istu, a ostale osobe koje su potpisnice na čeku trebaju odgovarati primatelju čeka.

Iako je bankarski ček, uz bankarsku mjenicu, jedan od najstarijih instrumenata u međunarodnom platnom prometu isti je i danas jako popularan i koristi ga veliki broj poslovnih subjekata i fizičkih osoba koje posluju s inozemstvom.

4. ZAKLJUČAK

Kako bi rezidenti pojedine države mogli uspješno poslovati s inozemstvom platni promet i instrumenti platnog prometa u državi rezidenta kao i u državi poslovnog partnera moraju biti unaprijed regulirani. Ključ uspjeha u međunarodnom platnom prometu leži u njegovoj transparentnosti i organizaciji.

Imati razvijen i uspješan platni promet s inozemstvom znači da svi sudionici istoga poznaju i razumiju način na koji platni promet funkcionira te da su upoznati i razumiju na koji način pojedini instrument platnog prometa s inozemstvom funkcionira. Republika Hrvatska ima reguliran i razvijen uspješan sustav platnog prometa s inozemstvom.

Za organizaciju i provođenje platnog prometa s inozemstvom u Republici Hrvatskoj zadužena je Hrvatska narodna banka, a platni promet s inozemstvom odvija se putem instrumenata platnog prometa. Godišnje se u platnom prometu izvrši nekoliko milijardi transakcija te se zahvaljujući razvijenosti platnog prometa kontinuirano unaprjeđuje hrvatsko gospodarstvo.

Iz svega prethodno navedenog može se zaključiti da svaki od instrumenata platnog prometa s inozemstvom, zahvaljujući svojim karakteristikama, nosi određene prednosti i nedostatke za osobe koje se istima koriste u poslovanju s inozemstvom. Kako bi se izabrali instrumenti koji će donijeti najveću korist sudionicima u međunarodnom platnom prometu potrebno je da se isti educiraju i razumiju prednosti i nedostatke svakog platnog instrumenta te da prilikom korištenja istih u poslovanju budu transparentni.

LITERATURA

1. Amon, F., Babić, S., Buzadžić, M., Markota, B., Slakoper, Z., Veselovac, M.D. i Zgaga, D. (1995). *Mjenica, ček i drugi instrumenti osiguravanja plaćanja*. Zagreb: RRiF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge
2. Amon, F., Lulić, M., Momčinović, H. i Vidović, A. (2002). *Osiguranje plaćanja: mjenica, ček, akreditiv, zadužnica, fiducija*. Zagreb: RRiF plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge
3. Andrijanić, I. (1994). *Kako poslovati s inozemstvom*. Zagreb: Mikema d.o.o.
4. Andrijanić, I. (2012). *Poslovanje u vanjskoj trgovini*. Zagreb: Mikrorad d.o.o.
5. Filipović, I., Anđelinović, M. i Filipović, M. (2017). *Platni promet*. London: Pearson
6. Focht, V., Kir, M., Masnjak, B., Pauković, B., Šoštarić, B. i Tomić, T. (2005). *Vanjskotrgovinsko, carinsko i devizno poslovanje s nekim provedbenim propisima Zakona o deviznom poslovanju*. Zagreb: RRiF-plus d.o.o. za nakladništvo i poslovne usluge
7. Hrvatska narodna banka. (2020). *O platnom prometu*. Izvor: <https://www.hnb.hr/temeljne-funkcije/platni-promet/o-platnom-prometu> (21.08.2021)
8. Kovačević, J. i Kovačević-Čavlović, J. (1995). *Blagajničko poslovanje: priručnik za trgovačka društva, banke, mjenjačnice, ustanove, škole, korisnike proračuna, organizacije platnog prometa, radnje*. Zagreb: Informator
9. Matić, B. (2004). *Međunarodno poslovanje*. Zagreb: sinergija nakladništvo d.o.o.
10. Matić, B. (2004). *Vanjskotrgovinsko poslovanje*. Zagreb: Sinergija nakladništvo d.o.o.
11. Matić, B. (2016). *Poslovanje u vanjskoj trgovini*. Zagreb: Ekonomski fakultet – Zagreb
12. Mičić, N. (2020). Instrumenti međunarodnog platnog prometa-bankarske garancije. *Physicochemical Problems of Mineral Processing*, 56(5)
13. Narodne novine. (1994). *Zakon o mjenici*. Izvor: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/1994_10_74_1287.html (20.08.2021)
14. Narodne novine. (1994). *Zakon o čeku*. Izvor: <https://www.zakon.hr/z/387/Zakon-o-%C4%8Deku> (20.08.2021)
15. Narodne novine. (2018). *Zakon o platnom prometu*. Izvor: <https://www.zakon.hr/z/86/Zakon-o-platnom-prometu> (20.08.2021)

16. Pavlek, M. H. (2017). *Međunarodni platni promet i instrumenti plaćanja* (Doctoral dissertation, University North. University centre Koprivnica. Department of Business and Management).
17. Vrsaljko, K. (1976). *Domaći i međunarodni platni promet*. Zagreb: Narodne Novine
18. Zelenika, R. (2000). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela*. Rijeka: Ekonomski fakultet

Popis slika

Slika 1 Shema robnog inkasa	11
Slika 2. Mjenične radnje.....	15
Slika 3. Čekovne radnje	19

Popis tablica

Tablica 1. Sadržaj trasirane i vlastite mjenice.....	14